

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОНАВСТВО

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2024-3.14>

Л. С. Криворучко, доктор юридичних наук, старший дослідник,
професор кафедри публічного та приватного права
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та положення міжнародних документів, що регулюють партнерство та співпрацю у сфері прав людини, виділено ключові напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення запровадження міжнародних стандартів захисту прав людини в умовах Європейської інтеграції України. Доведено, що адаптація українського адміністративного до європейського законодавства є найважливішим загальнонаціональним завданням у процесі здійснення правової реформи в Україні, виконати який можна лише на основі тісної співпраці та взаємодії законодавчої та виконавчої влади. З'ясовано, що незважаючи на загальний песимістичний настрій щодо стану країни, стратегія інтеграційного курсу України до Європейського Союзу має позитивне значення та забезпечить доступ до міжнародних стандартів для України і їх гарантії у політичному, інформаційному, економічному і правовому просторі, що дозволить значно підвищити захищеність прав людини в країні та вдосконалити стан нормативно-правового забезпечення системи захисту прав людини в Україні. Можна зробити висновок, що організаційно-правове забезпечення захисту прав людини в Україні за міжнародними стандартами є актуальним, має наукову новизну, практичну значимість, гостру необхідність у розширенні та впровадженні у суспільне життя країни та подальшої її демократизації, тому цей напрямок потребує концептуального розвитку на науковій основі. Забезпечення захисту прав людини ґрунтується та розвивається на основних положеннях адміністративного, конституційного, міжнародного та цивільного права. Ці галузі права органічно поєднуються та доповнюють одна одну в сфері забезпечення прав людини, що має вагомое значення для інтеграційних процесів. Сучасний стан розвитку демократичного суспільства потребує інтегрованого та диференційованого підходу. Приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів необхідно здійснювати шляхом їх узгодження. Зроблено висновок, що європейська інтеграція України є ефективним засобом удосконалення нормативно-правового забезпечення захисту прав людини в Україні, що в свою чергу, сприятиме становленню та змінінню громадянського суспільства в нашій державі та прискорить формування в країні системи правового забезпечення захисту прав людини. Адаптація українського адміністративного законодавства до законодавства європейського є найважливішим загальнонаціональним завданням у процесі здійснення правової реформи в Україні, виконати який можна лише на основі тісної співпраці та взаємодії законодавчої та виконавчої влади в процесі підготовки та ухвалення нормативно-правових актів. У свою чергу, еволюція національної правової системи забезпечить оптимальне функціонування гілок державної влади, надасть змогу забезпечити на рівні міжнародних стандартів додержання конституційних прав і свобод громадян України, що дозволить значно прискорити проведення економічних реформ і забезпечить Україні гідне місце у світовій економічній системі.

Ключові слова: права людини, захист прав людини, міжнародне співробітництво, адміністративно-правове забезпечення захисту прав людини, міжнародні стандарти, Європейська інтеграція, шляхи удосконалення, реформування.

L. S. Kryvoruchko. Ways to improve administrative and legal support for the implementation of international standards in the field of human rights protection in the context of ukraine's european integration

The article, based on the analysis of the scientific views of scientists and the provisions of international documents regulating partnership and cooperation in the field of human rights, highlights the key areas of improvement of administrative and legal support for the introduction of international standards for the protection of human rights in the context of the European integration of Ukraine. It has been proven that the adaptation of Ukrainian administrative to European legislation is the most important nationwide task in the process of implementing legal reform in Ukraine, which can be accomplished only on the basis of close cooperation and interaction of the legislative and executive authorities. It was found that despite the general pessimistic

© Л. С. Криворучко, 2024

mood regarding the state of the country, the strategy of the integration course of Ukraine to the European Union has a positive meaning and will ensure access to international standards for Ukraine and their guarantees in the political, informational, economic and legal space, which will allow to significantly increase security of human rights in the country and to improve the state of regulatory and legal support of the human rights protection system in Ukraine. It can be concluded that the organizational and legal support for the protection of human rights in Ukraine according to international standards is relevant, has scientific novelty, practical significance, an urgent need to expand and be introduced into the public life of the country and its further democratization, therefore this direction requires conceptual development on a scientific basis. Ensuring the protection of human rights is based and developed on the main provisions of administrative, constitutional, international and civil law. These areas of law are organically combined and complement each other in the field of human rights enforcement, which is of great importance for integration processes. The current state of development of a democratic society requires an integrated and differentiated approach. Bringing national legislation into line with international standards must be carried out through their coordination. It was concluded that the European integration of Ukraine is an effective means of improving the regulatory and legal support for the protection of human rights in Ukraine, which, in turn, will contribute to the formation and change of civil society in our country and accelerate the formation of the system of legal support for the protection of human rights in the country. The adaptation of Ukrainian administrative legislation to European legislation is the most important nationwide task in the process of implementing legal reform in Ukraine, which can be accomplished only on the basis of close cooperation and interaction of the legislative and executive authorities in the process of preparation and adoption of normative legal acts. In turn, the evolution of the national legal system will ensure the optimal functioning of the branches of state power; will make it possible to ensure compliance with the constitutional rights and freedoms of Ukrainian citizens at the level of international standards, which will significantly accelerate the implementation of economic reforms and provide Ukraine with a worthy place in the world economic system.

Key words: *human rights, human rights protection, international cooperation, administrative and legal support for human rights protection, international standards, European integration, ways of improvement, reform.*

Постановка проблеми. Однією з основних, якщо не найголовнішою, тенденцією розвитку державності у світі є впровадження кращих досягнень політико-правової думки. До таких досягнень цілком справедливо відносяться загальнолюдські цінності, такі як демократія, права та свободи людини, а також гуманний і справедливий правопорядок. Ці процеси призвели до формування та чіткого конституційного закріплення концепції демократичної та правової держави, що відображає її загальнолюдське призначення [1]. Кожна країна не може розвиватися ізольовано від інших держав, оскільки відносини між ними мають економічний, політичний і культурний характер, що призводить до взаємного збагачення та розвитку. Україна наразі відстає від розвинутих країн, особливо в Європі, тому співпраця з європейськими державами є вигідною з усіх аспектів, особливо щодо перейняття та імплементації міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день питання захисту прав людини, у тому числі за рахунок використання міжнародно-правових інструментів та стандартів, досліджували: А. Колодій, О. Кушніренко, О. Лукашева, В. Погорілко, О. Шило, О. Ульянов та інші. Безпосередньо питання адміністративно-правового забезпечення захисту прав людини і громадянина розкривали у своїх наукових роботах: І. Голосніченко, Н. Гражевська, О. Дрозд, В. Іванчо, Р. Калюжний, Н. Кантор, О. Кожушко, Н. Козьмук, В. Колпаков, Т. Коломоєць, А. Комзюк, В. Комзюк, Р. Сербин, О. Синявська, В. Смаглій, В. Сокурєнко та інші. Незважаючи на існування багатьох наукових праць та дискусій, на сьогоднішній день вчені не проводили комплексні, самостійні дослідження проблеми вдосконалення адміністративно-правового забезпечення запровадження міжнародних стандартів у сфері забезпечення захисту прав людини в умовах євроінтеграційних процесів.

Саме тому **метою статті** виділено: визначити шляхи вдосконалення адміністративно-правового забезпечення запровадження міжнародних стандартів у сфері забезпечення захисту прав людини в умовах Європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу. Інтеграційні процеси є одними з ключових напрямків концепції захисту прав людини в Україні, спрямованої на демократичний розвиток нашої держави. Тому курс на європейську інтеграцію є природним результатом здобуття Україною незалежності. Його корені закладені в історії нашого народу та усвідомленні права жити в демократичній, економічно розвинутій і соціально орієнтованій країні. Мета полягає в створенні умов для входження до спільноти розвинутих європейських країн шляхом масштабних внутрішніх перетворень. Сьогодні цей курс є домінуючим у внутрішній та зовнішній державній політиці [2].

Досвід країн із розвинутою демократією підтверджує, що формування соціальної та правової держави є складним і тривалим процесом. Він має ґрунтуватися на демократичному законодавстві, неухильному дотриманні та виконанні законів усіма учасниками суспільства. Положення про соціальну державу повинні спиратися на сильне економічне зростання та належне регулювання справедливих соціально-економічних відносин у суспільстві [1].

Першочергово, європейські інтеграційні процеси потребують комплексного вдосконалення нормативно-правового забезпечення захисту прав людини в Україні. Це вдосконалення має торкнутися всіх сфер діяльності нашої країни. Умовно основні напрямки вдосконалення нормативно-правового забезпечення

захисту прав людини в Україні в межах європейської інтеграції та залежно від сфер діяльності можна поділити на такі:

- оптимізація діяльності державних органів влади та загальнодержавного управління;
- збільшення повноважень місцевих органів влади, децентралізація влади;
- інтенсифікація розвитку соціальної інфраструктури в регіонах;
- забезпечення прав людини й осіб, які мають обмежену здатність захищати свої права;
- широка і всеосяжна інформатизація суспільства.

Питання оптимізації роботи державних органів влади та загальнодержавного управління в Україні є надзвичайно важливим і викликає чимало проблемних зауважень з боку Європейського Союзу. Основні проблеми, що стосуються діяльності цих органів в Україні, включають: необхідність націлення адміністративної системи на вирішення актуальних політичних, економічних і соціальних завдань; розмежування функцій та зменшення дублювання між різними гілками влади; розробка механізмів, що запобігатимуть порушенням прав людини; впровадження системи надання адміністративних послуг; оптимізацію структури державного апарату і його функцій, зниження фінансових та матеріальних витрат на утримання; зменшення кількості бюрократичних ланок для покращення якості надання адміністративних та управлінських послуг; підвищення іміджу та довіри населення до органів влади; ефективний розподіл фінансових ресурсів на місцях; постійний конструктивний діалог між державними органами, населенням та громадськими організаціями; організацію ефективного контролю за діяльністю адміністративної системи; підтримку державних і недержавних організацій, що займаються забезпеченням прав людини, їх інтеграцію в національний та міжнародний політичний і економічний простір; контроль за виконанням законів і адміністративних рішень; а також співпрацю з державними органами інших країн та міжнародними неурядовими організаціями [3].

Децентралізація влади та розширення повноважень місцевих органів влади з урахуванням специфічних вимог і вподобань громадян окремих регіонів можуть підвищити ефективність адміністративних рішень на місцях. Урахування всіх питань і проблем та їхнє вирішення на місцевому рівні є дієвим засобом забезпечення прав людини на всій території України. Серед основних проблем децентралізації влади та розширення повноважень місцевих органів влади в Україні можна виділити: муніципальне адміністративне управління, перерозподіл можливостей доступу до місцевого та загальнодержавного бюджетів, розширення регіональних програм і збільшення їх кількості; ефективну підтримку на регіональному рівні діяльності державних і недержавних організацій, що займаються захистом прав людини; роль недержавних організацій у підвищенні ефективності роботи органів місцевого самоврядування; державний та недержавний контроль за діяльністю місцевих органів влади; а також можливість співпраці на регіональному рівні з державними органами інших країн та міжнародними недержавними організаціями.

Розвиток соціальної інфраструктури в регіонах та оптимізація її роботи є показником поліпшення забезпечення прав людини і критерієм покращення ставлення населення до адміністративної системи та держави в цілому. Це, в свою чергу, є ефективним засобом подальшого розвитку демократичної держави. Соціальна інфраструктура забезпечує реалізацію майже всіх прав людини і включає в себе: житло та його будівництво, об'єкти соціально-культурного призначення, усю сферу житлово-комунального господарства, установи охорони здоров'я, освіти та дошкільного виховання; підприємства та організації, що забезпечують відпочинок і дозвілля; роздрібну торгівлю, громадське харчування, сферу послуг, спортивно-оздоровчі заклади; пасажирський транспорт і зв'язок, обслуговування населення; а також систему установ, що надають юридичні та фінансові послуги (юридичні консультації, нотаріальні контори, ощадні каси, банки) та інші. Серед основних проблем розвитку соціальної інфраструктури в Україні, які потребують вирішення, варто відзначити: доступність установ і організацій соціальної інфраструктури для населення, оптимізацію якісних та кількісних показників соціальної інфраструктури в регіонах, пріоритетність соціальної інфраструктури над приватними економічними та фінансовими інтересами, інтеграцію адміністративних послуг державних і місцевих органів влади, а також планування інфраструктури з урахуванням міжнародного досвіду [4].

Забезпечення прав людини для осіб із обмеженими можливостями захисту своїх прав є загальним показником ставлення до системи прав людини в країні. Стан справ у цій сфері оцінюється через дотримання прав і свобод осіб, які не можуть самостійно захистити свої інтереси. Діти, особи з інвалідністю, засуджені, затримані, постраждалі від злочинів і надзвичайних ситуацій, мігранти та біженці мають отримувати додаткові гарантії для захисту своїх прав. Основними проблемами забезпечення прав людини для цих осіб в Україні є: впровадження міжнародного досвіду у сфері захисту прав, вдосконалення адміністративної системи з урахуванням потреб осіб із обмеженими можливостями, реалізація ювенальної юстиції, активна роль неурядових організацій, участь місцевих органів влади та важливість соціальних фондів у цій сфері.

Враховуючи зазначене, можна стверджувати, що, попри загальний песимізм щодо ситуації в країні, стратегія інтеграції України до Європейського Союзу має позитивний вплив і забезпечить доступ до міжнародних стандартів у політичній, інформаційній, економічній та правовій сферах. Це дозволить значно підвищити захищеність прав людини та вдосконалити нормативно-правове забезпечення системи захисту прав в Україні. Організаційно-правове забезпечення захисту прав людини відповідно до міжнародних стандартів є актуальним, має наукову новизну та практичну значимість, а також є критично важливим для розширення

та впровадження в суспільне життя країни і подальшої демократизації. Цей напрямок потребує концептуального розвитку на науковій основі. Захист прав людини спирається на основні положення адміністративного, конституційного, міжнародного та цивільного права. Ці правові сфери органічно взаємодіють і доповнюють одна одну у забезпеченні прав людини, що є важливим для інтеграційних процесів. Сучасний розвиток демократичного суспільства вимагає інтегрованого і диференційованого підходу. Приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів необхідно реалізовувати шляхом їх узгодження.

Висновки. Завершуючи наукове дослідження можна із впевненістю констатувати, що безсумнівним є той факт, що сьогодні європейська інтеграція України є ефективним засобом удосконалення нормативно-правового забезпечення захисту прав людини в Україні, що в свою чергу, сприятиме становленню та змінінню громадянського суспільства в нашій державі та прискорить формування в країні системи правового забезпечення захисту прав людини.

Окрім того, вважаємо, що адаптація українського адміністративного законодавства до законодавства європейського є найважливішим загальнонаціональним завданням у процесі здійснення правової реформи в Україні, виконати який можна лише на основі тісної співпраці та взаємодії законодавчої та виконавчої влади в процесі підготовки та ухвалення нормативно-правових актів. У свою чергу, еволюція національної правової системи забезпечить оптимальне функціонування гілок державної влади, надасть змогу забезпечити на рівні міжнародних стандартів додержання конституційних прав і свобод громадян України, що дозволить значно прискорити проведення економічних реформ і забезпечить Україні гідне місце у світовій економічній системі.

Список використаних джерел:

1. Журнал Верховної Ради України. URL: <http://www.viche.info/journal/2149>.
2. Сучасні тенденції інтеграції України в Європейську спільноту. URL : <http://lebedinrda.info/uevngorejska-integraciya-ukraїni-nasuchasnomu-etari>.
3. Сіренко, К. Ю. Євроінтеграційна політика України: позитивні та негативні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство* / голов. ред. М.М. Палінчак. Ужгород : Гельветика, 2018. Вип. 22, Ч. 3. С. 65–68.
4. Сюр Н.В. Правова інтеграція України до Європейського Союзу: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. К., 2006.